

16.6.2025

EOAK/355/2025

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläisen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Anu Lempiäinen

ENNALTA ILMOITTAMATON TARKASTUS: LOUNAIS-SUOMEN POLIISILAITOKSEN TURUN PÄÄPOLIISIASEMAN SÄILYTYSTILAT 1.4.2025

Osallistujat oikeusasiamiehen kansliasta

Esittelijäneuvos Juha Haapamäki

Esittelijäneuvos Mikko Eteläpää

Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Anu Lempiäinen

Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Tuire Metso

Osallistujat tarkastuskohteesta

Vartija

Komisario (tarkastuksen lopussa)

Tarkastuksen tyyppi

OPCAT

1 YLEISTÄ TARKASTUKSESTA JA TARKASTUSKOHTEESTA

1.1 Tarkastuksen suorittamisesta

Eduskunnan oikeusasiamies toimii YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan (OPCAT) tarkoittamana kansallisena valvontaelimenä. Pääpainona kansallisen valvontaelimen tehtävässä on ennaltaehkäistä vapautensa menettäneiden huonoa kohtelua mm. antamalla viranomaisille suosituksia, joiden tarkoituksena on parantaa vapautensa menettäneiden kohtelua ja oloja.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian tarkastajat suorittivat oikeusasiamies Petri Jääskeläisen määräyksestä tarkastuksen Lounais-Suomen poliisilaitoksen Turun pääpoliisiaseman säilytystiloihin.

Edellinen oikeusasiamiehen ennalta ilmoittamaton tarkastus Turun pääpoliisiaseman säilytystiloihin tehtiin 29.9.2022 (EOAK/4771/2022). Tätä ennen tilat oli tarkastettu 17.4.2018, jolloin ne olivat peruskorjattavana.

Tässä tarkastuksessa oli tarkoituksena erityisesti selvittää, miten säilytystilan olosuhteita ja vapautensa menettäneiden oikeuksien toteutumista on kehitetty edellisessä tarkastuspöytäkirjassa esitettyjen huomioiden pohjalta.

Tarkastajat keskustelivat työvuorossa olleen vartijan kanssa, jonka jälkeen tilat tarkastettiin. Lisäksi kuultiin kahta vapautensa menettänyttä ja lopuksi keskusteltiin säilytystilan esimiehen, komisarion kanssa.

Tarkastushetkellä vapautensa menettäneenä oli neljä henkilöä poliisilain nojalla, viisi rikosperusteisesti ja viisi ulkomaalaislain perusteella; viimeksi mainitut odottivat käännytyksen toimeenpanoa. Pisimpään säilytystilassa vapautensa menettäneenä ollut oli vangittuna ja ollut siellä reilun viikon.

1.2 Yleistä tarkastuskohteesta

Säilytystilat on peruskorjattu 2019. Tämän jälkeen tiloissa on tehty pieniä pintaremontteja.

Säilytystilassa on alakerrassa poliisilakiperusteisesti kiinniotetuille yhteensä 30 selliä, joista kaksi on niin sanottuja invasellejä. Rikosperusteisesti kiinniotetuille ja vangituille on toisessa kerroksessa 38 selliä. Säilytystilassa on kaksi suihkua, kaksi ulkoilutilaa ja kaksi tapaamishuonetta. Yleiset tilat ja säilytyshuoneet olivat tarkastushavaintojen mukaan siistit.

Säilytystilan esimiehenä toimii komisario. Komisario toimii kaikkien Lounais-Suomen poliisilaitoksen poliisivankiloiden esimiehenä ja hänen virkapaikkansa on Turussa. Lähiesimiehinä toimii kaksi ylivartijaa. Säilytystilassa työskentelee 12 vartijaa, joista yksi on määräaikaissä virassa. Toinen ylivartijoista on nainen, muut vartijat ovat miehiä. Säilytystilassa ei ole yksintyöskentelyä. Henkilökunnan määrä Turussa on hiukan pienentynyt, kun Porin säilytystilan toiminta on pyritty turvaamaan. Vartijoiden määrä koettiin siinä mielessä riittämättömäksi, että loma-ajat on haastava järjestää. Lisäksi vartijat toivoivat voivansa osallistua enemmän vapautensa menettäneiden kuljetuksiin. Myös työpaikkakoulutusta toivottiin lisää.

2 TARKASTUSHAVAINNOT JA OIKEUSASIAMIEHEN KANNANOTOT

Tarkastushavainnot esiteltiin oikeusasiamies Petri Jääskeläiselle. Hän totesi niiden johdosta seuraavaa.

2.1 Oikeuksista ja velvollisuuksista ilmoittaminen sekä ilmoitusten kirjaaminen

Edellisellä tarkastuksella tarkastushavaintojen perusteella oli jäänyt epäselväksi, miten ja kuinka kattavasti säilytystilaan saapuville annetaan tietoa vapautensa menettäneen oikeuksista ja velvollisuuksista. Tuolloin vartija kertoi, että vapautensa menettäneeltä kysytään, haluaako hän näistä kirjallista tietoa. Aineistoa ei pidetty esillä säilytyshuoneissa, vaan ne tulostettiin erikseen. Tämä johtui vartijan mukaan siitä, että asiakirjoilla voidaan esimerkiksi tukkia wc. Tarkastushavaintojen perusteella oikeusasiamies totesi tuolloin, että poliisilaitoksen tulee huolehtia siitä, että vapautensa menettäneille kerrotaan keskeisiltä osin suullisesti säilytystilan olosuhteista sekä annetaan kirjallisesti sellainen aineisto, jossa on tietoa kyseisen säilytystilan käytännöistä ja että tämä kirjataan Poliisihallituksen edellyttämällä tavalla.

Poliisilaitos ilmoitti edellisen tarkastuspöytäkirjan havaintojen johdosta varmistavansa, että jatkossa vapautensa menettäneille annetaan vaadittava materiaali ja että tästä tehdään asianmukaiset kirjaukset poliisiasiain tietojärjestelmään.

Kuva1: Materiaalia vapautensa menettäneiden oikeuksista oli saatavilla monilla kielillä

Tämänkertaisella tarkastuksella saatujen havaintojen perusteella tilanne oikeuksista ja velvollisuuksista ilmoittamisen osalta ei kuitenkaan ollut juurikaan muuttunut. Säilytystilaan saapuvilta vapautensa menettäneiltä tiedustellaan haluavatko he saada kirjallista materiaalia oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan, mutta niistä ei välttämättä kerrota suullisesti, eikä materiaalia ole valmiina säilytystiloissa, koska niiden katsotaan olevan turvallisuusriski (esim. wc:n tukkiminen, tulipalo). Sinänsä oikeudet ja velvollisuudet -lomake, järjestyssääntö ja Poliisihallituksen putkaohje on saatavilla vastaanotosta ja koneelta, ensin mainittu monella kielellä. Vapautensa menettäneiden haastatteluissa kävi ilmi, että säilytystilojen päiväohjelmasta tai kaikista oikeuksista ei oltu välttämättä tietoisia, vaikka heillä olisi ollutkin käytettävissään kirjallinen materiaali.

Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (jatkossa putkalaki) 2 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan vapautensa menettäneelle on viipymättä hänen saavuttuaan säilytystilaan tiedotettava sen oloista sekä vapautensa menettäneiden oikeuksista ja velvollisuuksista. Momentin 3 mukaan vapautensa menettäneiden saatavilla on oltava kokoelma vapautensa menettäneitä koskevista säännöksistä. Momentin 4 mukaan vapautensa menettäneellä on oikeus pitää koko vapaudenmenetyksen ajan hallussaan hänelle esitutkintalain 4 luvun 17 §:n nojalla annettu kirjallinen ilmoitus hänen oikeuksistaan.

Edelleen saman lainkohdan momentin 5 mukaan alle 18-vuotiaalle vapautensa menettäneelle on annettava 1 momentissa tarkoitetut tiedot kirjallisesti hänen omalla kielellään, jos se on suomi tai ruotsi, ja muussa tapauksessa hänen ymmärtämällään kielellä.

Poliisihallituksen poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta antaman ohjeen (2020/2013/5490) kohdan 2.6 mukaan vapautensa menettäneelle on viipymättä hänen saavuttuaan säilytystilaan tiedotettava säilytystilan oloista antamalla hänelle vapautensa menettäneiden oikeuksista ja velvollisuuksista kertova lomake, putkalain 8 luvun 1 §:n mukainen poliisivankilakohtainen järjestyssääntö sekä kyseinen Poliisihallituksen ohje. Ohjeen kohdan 2.7 mukaan vartija tai vartiointia suorittava poliisimies on velvollinen ilmoittamaan vapautensa menettäneelle kohdassa 2.6 mainituista säännöksistä ja oloista säilytystilassa. Kiinniottoperusteen ilmoittamiseksi lisäksi myös kohdassa 2.6 säilytystilan oloista ja säännöksistä ilmoittamisesta (vapautensa menettäneiden oikeudet ja velvollisuudet) on tehtävä kirjaus tietojärjestelmään.

Oikeusasiamies kiinnittää poliisilaitoksen vakavaa huomiota vapautensa menettäneiden oikeuksista ja velvollisuuksista sekä säilytystilan oloista ilmoittamiseen. Ilmoitusvelvollisuus korostuu alaikäisten ja ensi kertaa vapautensa menettäneiden kohdalla. Ainakin heille on perusteltua kertoa näistä asioista myös suullisesti. **Oikeusasiamies kiinnittää poliisilaitoksen huomiota** myös siihen, että ilmoitukset on kirjattava Poliisihallituksen ohjeen mukaisesti.

2.2 Terveydenhuolto ja sairaanhoito

Edellisellä tarkastuksella todettiin, että säilytystilassa ei ole omaa lääkäriä eikä sairaanhoitajaa ja että akuuteissa tilanteissa paikalle kutsutaan ensihoitoyksikkö arvioimaan jatkohoidon tarvetta. Tuolloin vartija kertoi, ettei säilöön otetuille ole automaattisesti kerrottu, että heillä on mahdollisuus käyttää omaa lääkäriä. Oikeusasiamies suositti tarkastushavaintojen perusteella tuolloin, että poliisilaitos arvioisi ainakin sairaanhoitajan säännöllisten käyntien tarpeellisuutta. Lisäksi oikeusasiamies totesi, että poliisilaitoksen tulisi huolehtia siitä, että tulovaiheessa vapautensa menettäneelle annetaan tietoa mahdollisuudesta oman lääkärin käyttämiseen. Oikeusasiamies suositti myös, että säilytystilassa tavoiteltaisiin tilannetta, jossa kaikki yli vuorokauden säilössä olevat vapautensa menettäneet tapaavat terveydenhuollon ammattihenkilön. Tämä ei tuolloin käytännössä toteutunut säilytystilassa.

Poliisilaitoksen tarkastushavaintojen johdosta antaman vastineen mukaan se koki käytäntönsä sairaanhoidon järjestämisestä poliisivankilassa riittäväksi, eikä se katsonut olevan tarpeen järjestää säännöllisiä sairaanhoitajan käyntejä tiloihin. Oman lääkärin käyttämismahdollisuudesta informoidaan poliisilaitoksen vastineen mukaan säilytystilan järjestyssäännössä ja asiakas saa lisätietoa kysymällä vartijalta. Tätä menettelyä pidettiin riittävänä. Poliisilaitos ilmoitti vielä ohjeistavansa tulevaisuudessa vartijat siten, että yli vuorokauden säilössä oleville vapautensa menettäneille kerrotaan erikseen suullisesti mahdollisuudesta tavata terveydenhuollon ammattihenkilö.

Tällä tarkastuksella saadun tiedon mukaan tilanne ei ole yllä mainittujen seikkojen osalta muuttunut. Säilytystilassa ei ole lääkäriä eikä sairaanhoitajaa, vaan ensihoito kutsutaan matalalla kynnyksellä tarkastamaan vapautensa menettäneen terveydentilaa. Saadun tiedon mukaan ambulanssi joudutaan kutsumaan tiloihin usein, jopa neljä kertaa vuorossa. Vapautensa menettänyt voi olla yhteydessä sairaanhoitajaan tai lääkäriin, jos hän tätä pyytää erikseen, mutta yli vuorokauden säilössä olleiden säännönmukainen tarkastaminen sairaanhoitajan toimesta ei toteudu.

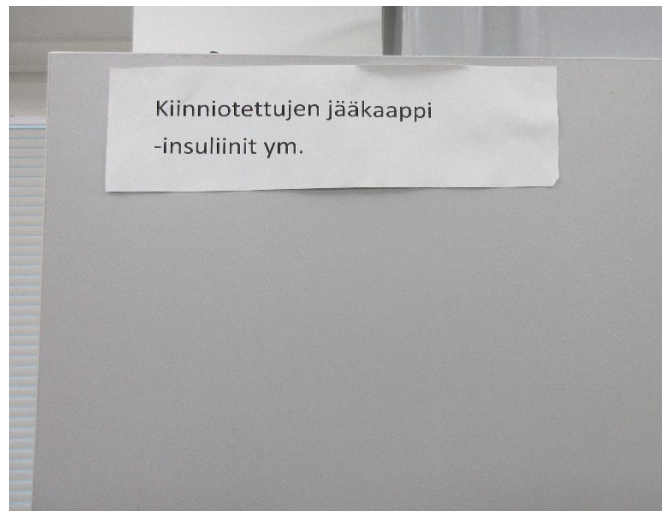
CPT on suosittanut parantamaan kaikissa säilytystiloissa lääkäriin pääsyä ja varmistamaan sairaanhoitajan säännölliset käynnit. Turun säilytystila on melko suuri ja käyttöaste on aika ajoin korkea. Ensihoito joudutaan kutsumaan paikalle usein. **Oikeusasiamies suosittaa**, että poliisilaitos arvioisi uudelleen mahdollisuutta sairaanhoitajan säännöllisiin käynteihin.

Oikeusasiamies viittaa myös Poliisihallituksen ohjekirjeeseen, jossa poliisilaitoksia on muistutettu siitä, että kaikille vapautensa menettäneille tulee tulovaiheessa kertoa hänen oikeudestaan saada poliisin järjestämän lääkärin luvalla omalla kustannuksella terveydenhoitoa säilytystiloissa (mikä perustuu putkalain 5 luvun 6 §:ään). Myös CPT on kiinnittänyt huomiota käynneillään siihen, että vapautensa menettäneelle tulee taata aito mahdollisuus päästä lääkärin tarkastettavaksi – ja jos tämä haluaa, itse valitsemansa lääkärin tarkastettavaksi. Tarkastushavaintojen perusteella tämä ei toteudu käytännössä. **Oikeusasiamies kiinnittää poliisilaitoksen huomiota** velvollisuuteen huolehtia siitä, että tulovaiheessa vapautensa menettänyttä informoidaan mahdollisuudesta oman lääkärin käyttämiseen.

CPT on lisäksi edellyttänyt, että vapautensa menettäneelle (mukaan lukien tutkintavangit) tulee aina tehdä terveystarkastus 24 tunnin kuluessa saapumisesta poliisin säilytystiloihin. **Oikeusasiamies suosittaa**, että poliisin säilytystiloissa tavoiteltaisiin tilannetta, jossa kaikki yli vuorokauden säilössä olevat vapautensa menettäneet tapaavat terveydenhuollon ammattihenkilön. Tämä ei käytännössä toteudu Turun säilytystilassa.

Nuorten selviämisaseman toiminta sekä vapautensa menettäneiden

lääkehoidon järjestämistä koskevat seikat olivat tarkastushavaintojen perusteella säilyneet ennallaan edellisestä tarkastuksesta. Aikuisille on avattu uusi Varhan selviämisasema, jonka kapasiteetti oli vain muutama paikka. Tätä pidettiin tarpeeseen nähden riittämättömänä. Lääkehoidon osalta konsultoidaan TYKS:in päivystävää lääkäriä, joka määrää lääkkeet. Lääkkeet haetaan apteekista, missä ne on valmiiksi annosteltu. Käsikauppalääkkeitä ei ole saatavilla säilytystilassa. Vartijat ovat saaneet lääkkeenjako-koulutuksen. Lääkkeet (myös hävitettävät) säilytetään lukitussa lääkekaapissa, jossa on säilytysruoneen mukainen numeroitu laatikko vapautensa menettäneen lääkkeitä varten. Tietyt lääkkeet säilytettiin erillisessä lukitussa kylmäkaapissa. Vapautensa menettäneen terveydentilaan liittyvät toimenpiteet sekä lääkkeiden jakamiset kirjataan erilliseen vihkoon. Kaikilta vapautensa menettäneiltä, joilla on lääkitys (tai joille lääkäri määrää lääkityksen) pyydetään kirjallinen suostumus terveystietojen käsittelyyn (oma lomake).

Kuva: Vapautensa menettäneiden lääkkeitä varten tarkoitettu jääkaappi

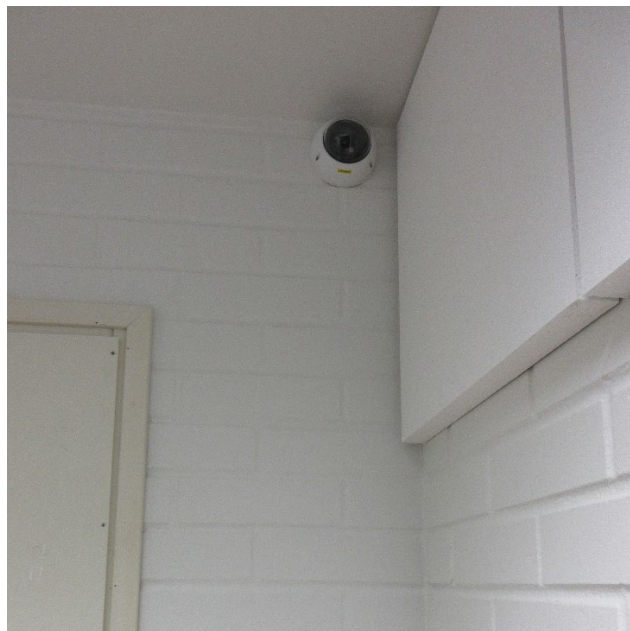
Oikeusasiamies piti positiivisena sitä, että säilytystilaan oli edellisellä tarkastuksella tehtyjen havaintojen perusteella laadittu lääkehoitosuunnitelma, joka oli juuri päivitetty ja koulutettu kaikille vartijoille.

Vartijoiden ensiapukoulutuksen ajantasaisuus jäi edellisellä tarkastuksella epäselväksi. Tällä tarkastuksella poliisilaitos ilmoitti, että ensiapukoulutusten päivityskierros on nyt meneillään, osa vartijoista on jo käynyt koulutuksen ja osa käy lähiaikoina. Lisäksi ensiapukoulutuksista pidetään kirjaa. **Oikeusasiamies piti positiivisena** sitä, että ensiapukoulutusten ajantasaisuutta seurataan aktiivisesti.

2.3 Tapaamishuoneiden kameravalvonta ja avustajien tapaamiset

Edellisellä tarkastuksella havaittiin, että toisessa kahdesta tapaamishuoneesta oli kameravalvonta. Tarkastuksella jäi epäselväksi, onko kamera toiminnassa ja käytetäänkö sitä asiakastapaamisten aikana. Oikeusasiamies korosti, että laillisuusvalvontakäytännön mukaan tutkintavangin ja avustajan tapaaminen voidaan järjestää tilassa, jossa on kamera, jos asiamies ja vapautensa menettänyt voivat varmistua, ettei kamera ole päällä. Tämän tulee oikeusasiamiehen mukaan olla selvästi havaittavissa ja tästä tulee myös ilmoittaa.

Poliisilaitoksen tarkastushavaintojen johdosta antamassa vastineessa se ilmoitti ottavansa toiminnassaan huomioon oikeusasiamiehen käsityksen tapaamishuoneen kameravalvonnasta ilmoittamisesta.

Kuva: Tapaamishuoneen valvontakamera

Tällä tarkastuksella toisen tapaamishuoneen kameravalvonnan tilanne oli ennallaan. Kamerasta ei voinut fyysisesti havainnoida, kuvaako se vai ei, eikä sitä voinut peittää esimerkiksi kuvulla sen varmistamiseksi, että kamera ei kuvaa.

Tutkintavankeuslain 9 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan tutkintavangin ja asiamiehen tapaamista voidaan valvoa, jos se on välttämätöntä vankilan järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi taikka jos tutkintavangi tai asiamies sitä nimenomaisesti pyytää. Valvonta suoritetaan näköyhteyden tai teknisen laitteen avulla tutkintavangin ja asiamiehen välistä keskustelua **kuulematta ja tallentamatta**. Tapaaminen voidaan tarvittaessa järjestää myös tilassa, jossa tutkintavangin ja asiamiehen välissä on rakenteellisia esteitä. Tapaamisen valvonnasta on ennen valvonnan aloittamista ilmoitettava tutkintavangille ja hänen asiamiehelleen.

Oikeusasiamies totesi jo aiemman tarkastuksen yhteydessä, että tutkintavankeuslain sääntely on asiamiehen tapaamisen osalta selkeä (ks. myös putkalaki 7 luku 1 ja 2 §). Pääsääntöisesti valvonnan ei voida katsoa olevan välttämätöntä. Kunkin tapaamisen osalta on harkittava tapauskohtaisesti, onko valvonnalle edellytyksiä ja päätösvalta tältä osin on laissa annettu vain tietyille virkamiehille. Lain esitöiden mukaan esimerkiksi perusteltu epäily kiellettyjen esineiden ja aineiden luovuttamisesta voi olla valvonnan peruste.

Oikeusasiamies kiinnittää poliisilaitoksen huomiota tapaamishuoneen kameravalvonnasta ilmoittamiseen. Tapaamishuoneessa olijan on voitava varmistua siitä, onko kamera päällä vai ei. Tämän tulee olla selkeästi havaittavissa, kamera voidaan esimerkiksi peittää, ja tästä tulee myös ilmoittaa. On mahdollista myös käyttää tapaamishuonetta, jossa ei ole kameraa.

Tarkastuksella saadun tiedon perusteella avustajien ja vapautensa menettäneiden fyysiset tapaamiset on mahdollista järjestää poliisiaseman infopisteen aukioloaikoina. Infopiste on auki virka-aikaan. Epäselväksi jäi, onko tapaamisia mahdollista järjestää tarvittaessa myös iltaisin ja viikonloppuisin.

Putkalain 7 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan vapautensa menettäneellä on aina oikeus ilman aiheutonta viivytystä tavata tämän lain 6 luvun 4 §:ssä tarkoitettu asiamiehensä. Näin ollen tapaamisten ajankohdan rajaaminen virka-aikaan ei ole putkalain mukaista. Vapautensa menettäneillä ja heidän avustajillaan voi olla perusteltu tarve tapaamiselle myös illalla tai viikonloppuna. **Oikeusasiamies toteaa**, että poliisilaitoksen tulee mahdollistaa tarvittavat asiamiestapaamiset myös virka-ajan ulkopuolella.

2.4 Muut tarkastushavainnot

Edellisellä tarkastuksella erillään varsinaisesta säilytystilasta, rikostutkintatoimiston yhteydessä, oli erikseen kaksi säilytyshuonetta, joista käytettiin nimitystä "sumppu". Sumpput eivät olleet osa säilytystilan peruskorjausta. Niissä oli wc-istuin, joskin oli jäänyt epäselväksi toimivatko ne. Sumpuissa ei ollut kameravalvontaa eikä hälytyspainiketta. Oikeusasiamies totesi, että kumpikaan säilytyshuoneista ei täyttänyt lainsäädännössä asetettua ehdotonta vaatimusta hälytyslaitteesta. Niissä ei myöskään ollut kameravalvontaa. Oikeusasiamiehen mukaan säilytyshuoneet eivät olleet soveltuvia edes lyhytaikaiseen säilytykseen. Tarkastuspöytäkirjasta antamassaan vastineessa poliisilaitos ilmoitti asettaneensa sumpput käyttökieltoon 5.12.2022 alkaen. Tällä tarkastuksella saadun tiedon mukaan sumpput eivät ole olleet enää käytössä.

Edellisellä tarkastuksella tehtyjen havaintojen mukaan tuolloin valvontahenkilökunnalla ei vaikuttanut olevan tietoa putkalain säännöksistä, jotka koskevat omaisuuden hallussapitoa ja menettelyä päätettäessä hallussapidon epäamisestä ja siihen liittyvästä oikaisuvaatimusmenettelystä. Tällä tarkastuksella saadun selvityksen mukaan omaisuuden hallussapitoon ja sen epäamiseen liittyvät menettelyt olivat nyt henkilökunnan tiedossa. Asiaan liittyvät lomakkeet löytyvät koneelta ja kaikki vartijat on koulutettu menettelyyn liittyen.

Edellisellä tarkastuskäynnillä säilytystilassa ei ollut saatavilla listaa säilytystilaa valvovista viranomaisista. Tällä tarkastuksella tehdyn havainnon mukaan asia oli laitettu kuntoon ja lista valvovista viranomaisista oli saatavilla vastaanotosta.

Edellisen tarkastuksen yhteydessä tehtiin myös huomioita invaselleista. Peruskorjauksen yhteydessä säilytystilaan oli rakennettu kaksi invaselliä. Säilytystilan invasellit eivät oikeusasiamiehen tuolloin esittämän käsityksen mukaan ole tarkoitettu pitkäkestoiseen säilytykseen, kuten pidätetyille ja tutkintavangeille. Selleissä ei ole sänkyjä eikä tukikaiteita, ja sellien varustus näytti puutteelliselta myös lyhytaikaisempaan säilytykseen. Oikeusasiamies suositti tuolloin, että poliisilaitos teettäisi esteettömyyskartoituksen, jossa arvioitaisiin invasellien esteettömyyttä ja ylipäänsä soveltuvuutta lyhyt- ja/tai pitkäkestoisempaan säilytykseen ja että poliisilaitos ryhtyisi tarvittaviin asianmukaisiin toimenpiteisiin invasellien varustelutason parantamiseksi. Huomiota kiinnitettiin erityisesti puuttuviin wc-istuimen käsitukiin sekä tukikaiteisiin. Poliisilaitos totesi tarkastushavaintoihin antamassaan vastineessa teettävänsä invaselleihin esteettömyyskartoituksen.

Kuva: Invasellin wc ja suihkutila

Tällä tarkastuksella tehtyjen havaintojen mukaan invasellien tilanne on sama kuin edellisellä tarkastuksella. Saadun selvityksen mukaan esteettömyyskartoituksesta on ollut puhetta, mutta sitä ei ole vielä toteutettu.

Oikeusasiamies on 18.2.2025 antanut oma-aloitteisen ratkaisun koskien poliisivankiloiden esteettömyyttä (EOAK/6945/2024). Tuossa ratkaisussa oikeusasiamies on pitänyt perusteltuna esteettömyyskartoituksen tekemistä poliisin säilytystiloihin valtakunnallisesti yhdenmukaisin kriteerein mahdollisimman kattavasti tai ainakin niihin säilytystiloihin, joissa kukin poliisilaitos arvioi jatkossa voitavan säilyttää vammaisia ja liikkumisesteisiä asiakkaita. Muun ohella tämä oikeusasiamiehen esittämä käsitys on saatettu Poliisihallituksen tietoon ja huomioitavaksi poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelua koskevan ohjeistuksen päivittämisessä. Poliisihallitusta on pyydetty ilmoittamaan toimenpiteistään 30.9.2025 mennessä. Näin ollen **oikeusasiamies** ei katsonut tarkoituksenmukaiseksi **suositaa** poliisilaitokselle tässä vaiheessa muuta kuin, että invasellien varustelutasoa tulisi parantaa odottamatta valtakunnallisia toimenpiteitä.

3 POLIISILAITOKSEN PALAUTE

Poliisilaitokselle on annettu mahdollisuus määräajassa kommentoida tarkastuksella tehtyjä havaintoja. Poliisilaitos on todennut tarkastushavaintojen johdosta antamassaan palautteessa asiakohdittain seuraavaa.

3.1 Oikeuksista ja velvollisuuksista ilmoittaminen ja ilmoittamisen kirjaaminen

Poliisilaitos on selvityksensä mukaan 6.5.2025 alkaen ottanut käyttöön toimintatavan, jonka mukaan lähtökohtaisesti jokaiselle kiinniotetulle annetaan tämän saapuessa Poliisihallituksen ohje Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta, vapautensa menettäneen oikeudet ja velvollisuudet -lomake (POL-2022-159679) sekä poliisivankilan järjestyssääntö.

Poliisilaitos toteaa vastauksessaan, että ainoastaan tilanteessa, joissa saapuvalla henkilölle hänen aggressiivisen mielentilansa tai lähes tiedottomuuden tilansa takia ei ole tarkoituksenmukaista luovuttaa kirjallista materiaalia heti, annetaan se siinä vaiheessa, kun henkilö on riittävästi rauhoittunut tai selvinnyt ymmärtämään asian merkitystä. Ilmoittamisesta tehdään aina kirjaukset kiinniottopöytäkirjaan. Lisäksi erityisesti ensikertalaisille tulee kertoa suullisesti säilytystilan käytännöistä.

Poliisilaitoksen mukaan harkinnassa on myös toimintatapa, jossa kiinniotetulle annettava kirjallinen materiaali toimitettaisiin säilytystilaan välittömästi siivouksen jälkeen, jolloin se olisi aina valmiina odottamassa vapautensa menettänyttä tämän saapuessa tilaan. Harkinnassa on otettava kuitenkin huomioon turvallisuuskohdat, koska poliisin tulee varmistaa ja turvata vapautensa menettäneiden henki ja terveys vapaudenmenetyksen aikana.

Vartijoille ja operatiivista työtä tekeville kenttäpoliiseille on lisäksi toimitettu käytännöntason ohjeistusta kiinniotetuille tehtävistä ilmoituksista ja niiden kirjauksista huomioiden tarkastushavainnot, mukaan lukien alaikäisille ja säilytystilassa ensi kertaa oleville asioiden kertomisesta myös suullisesti.

Poliisilaitos on 6.5.2025 aloittanut kaikissa poliisivankiloissaan toimintatavan, jossa säilytyspaikan vartijalla on velvollisuus tarkistaa vuoronsa aikana saapuneiden kiinniotettujen kiinniottopöytäkirjat ja tarvittaessa varmistaa asianmukaiset ilmoitukset sekä niitä koskevat kirjaukset kiinniottopöytäkirjaan. Lisäksi ylivartijoiden tulee käydä läpi joka maanantai edellisen viikon kiinniottopöytäkirjat ja siten osaltaan varmistaa kiinniotetuille tehtävien ilmoittamisen ja niiden kirjaamisen laatua. Poliisilaitoksen valvonta- ja hälytystoimintasektori jatkaa myös vuoden 2025 sisäisen valvonnan suunnitelmien mukaisesti tarkastuksia sektorilla syötettyihin pakkokeinoihin neljä kertaa vuodessa siten, että jokaisella tarkastuskerralla tarkastetaan noin 100 erityyppistä pakkokeinoja.

3.2 Terveydenhuolto ja sairaanhuolto

Poliisilaitos tulee selvityksensä mukaan arvioimaan uudelleen mahdollisuutta sairaanhoitajan säännöllisiin käynteihin tai kaikkien yli vuorokauden säilössä olleiden terveydenhuollon ammattilaisen tapaamista, kun Poliisihallituksen valmistelussa olevan määräyksen poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta sekä putkakuolemien ennalta estämisestä ja selvittämisestä sisältö on vahvistunut.

Poliisilaitoksella on myös jo pitkään ollut Porin ja Rauman poliisivankiloiden terveyden- ja lääkehuollon järjestämisestä toimiva ja sopimukseen perustuva yhteistyö entisen sairaanhoitopiirin ja nykyisin Satakunnan hyvinvointialueen kanssa. Satakuntaa koskevaa sopimusta ollaan juuri päivittämässä. Turun ja Salon poliisivankiloissa terveydenhuolto on Varsinais-Suomen hyvinvointialueen tarjoamien terveystalveluiden varassa. Poliisilaitoksen tavoittelema siirtyminen myös Varsinais-Suomen hyvinvointialueella poliisilaitoksen ja hyvinvointialueen väliseen sopimukseen perustuvaan terveydenhuoltoon säilytystiloissa vaikuttaa poliisilaitoksen tämänhetkisen kokemuksen valossa haastavalta.

Oikeusasiamies on pöytäkirjaluonnoksessa kiinnittänyt poliisilaitoksen huomiota velvollisuuteen huolehtia siitä, että tulovaiheessa vapautensa menettänyttä informoidaan mahdollisuudesta oman lääkärin käyttämiseen. Voimassa olevan Lounais-Suomen poliisivankiloiden järjestyssäännön asiakasversiossa (POL-2020-31275) tiedotetaan kiinniotetulle, että vapautensa menettäneellä on oikeus poliisin järjestämän lääkärin luvalla omalla kustannuksellaan saada lääkitystä, tutkimusta ja muuta terveydenhuoltoa säilytystilassa, jollei siitä aiheudu vaaraa vapautteen kohdistuvan toimenpiteen tarkoitukselle. Järjestyssäännön kirjaus kattaa siten poliisilaitoksen käsityksen mukaan myös mahdollisuuden tavata omaa lääkäriä omalla kustannuksella. Kyseinen asiakkaille tarkoitettu järjestyssääntö on vahvistettu 6.4.2022.

3.3 Tapaamishuoneiden kameravalvonta ja avustajien tapaamiset

Poliisilaitos on tarkastuksen jälkeen poistanut kamerat tapaamishuoneista.

Poliisilaitos toteaa, että avustajien tapaamiset on mahdollista järjestää myös virka-ajan ulkopuolella iltaisin ja viikonloppuisin. Tapaamisista myös informoidaan vapautensa menettäneelle poliisivankilan järjestyssäännön asiakasversiossa. Järjestyssäännön mukaan vapautensa menettäneellä on aina oikeus tavata ilman aiheutonta viivytystä asiamiehensä. Lisäksi järjestyssäännössä mainitaan, että tapaamista ei kuitenkaan ilman erityistä syytä järjestetä kello 19.00–08.00.

3.4 Muut tarkastushavainnot

Oikeusasiamies suositti aiemmassa tarkastuksessa, että poliisilaitos teettäisi esteettömyyskartoituksen, jossa arvioitaisiin invasellien esteettömyyttä ja ylipäänsä soveltuvuutta lyhyt- ja/tai pitkäkestoisempaan säilytykseen ja että poliisilaitos ryhtyisi tarvittaviin asianmukaisiin toimenpiteisiin invasellien varustelutason parantamiseksi. Tällä tarkastuksella tehtyjen havaintojen mukaan invasellien tilanne oli sama kuin edellisellä tarkastuksella. Saadun selvityksen mukaan esteettömyyskartoituksesta on ollut puhetta, mutta sitä ei ole vielä toteutettu.

Poliisilaitos toteaa, että tarkastuksella mukana olleella vartijalla ei ole ollut tarvittavaa tietoa esteettömyyskartoituksen tilasta, koska turvallisuuspäällikkö ei ollut katsonut tarpeelliseksi informoida kartoituksesta toimitilaturvallisuudesta vastaavia henkilöitä laajemmalle henkilöstölle. Esteettömyyskartoitus on tehty toukokuussa 2024 ja sen perusteella jokaisen säilytyspaikan esteettömyysaasteita on pyritty korjaamaan (mm. liuskat sisääntulon kynnyksille sekä pyörätuolit sisätiloissa kuljettamista varten). Invasellit on tarkastuksen jälkeen kalustettu. Molempiin selleihin on laitettu sängyt sekä pöytätaaso kiinteällä tuoliratkaisulla. Pöytätaason viereen pääsee myös pyörätuolilla. Sängyistä nousemista varten on seinään kiinnitetty nousutuki sekä laitettu vastaavanlaiset kahvat suihkuihin. Invasellien varustelutasoa on siis nyt nostettu Turun pääpoliisiasemalla.

Poliisilaitos on ottanut alueellaan toistaiseksi käyttöön käytännön, jonka mukaan invasellisäilytystä tarvitseva kiinniotettu tuodaan Turkuun, jossa on käytössä asianmukainen invaselli.

4 TOIMENPITEET

Oikeusasiamies katsoi poliisilaitoksen esittämät toimenpiteet tarkastushavaintojen johdosta riittäviksi. Näin ollen asia ei antanut oikeusasiamiehelle aihetta enemmille laillisuusvalvonnallisille toimenpiteille.